

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadiyeva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ.....	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ.....	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI.....	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION.....	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI.....	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ.....	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN.....	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI.....	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
Xolboyeva farangiz xayrulloevna	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
Kalenov K.T.	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
Ergasheva Aziza	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
Hasanov Sh. Sh.	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BRENND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjeyevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLISSHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDAGI KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBİ BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li, Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД.....	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI.....	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY.....	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА.....	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOIIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIVAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	
AKSIZ SOLIG'INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI	769
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA.....	774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
HUDDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI.....	781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ	788
Артикова Шохиди Ильясовна	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI	793
Rasulova Nigora Nematovna	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'NALISHLARI	799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi	

KORXONALARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	802
<i>Aminova Shaxnoza Aziz qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI.....	807
<i>Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna</i>	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O'ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	811
<i>Murodova E'zoza Maqsud qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI TA'MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEKANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQUISH	816
<i>Umarov Bobur Murtazoyevich</i>	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH	822
<i>Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich</i>	
AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI	829
<i>Boltayev Nurali Shiramatovich</i>	
MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG'LIQ IQTISODIY KO'RSATKICHLAR	838
<i>Suyunov R. G'.</i>	
ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	844
<i>Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна</i>	
BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI	849
<i>Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o'g'li, Erkinxojiyev Ismoiljon</i>	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	853
<i>Ernazarov Gulam Bekbaevich</i>	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI	860
<i>Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o'g'li</i>	
ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	867
<i>Урунова Мафтуна Гайратовна</i>	
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ	871
<i>Некова Фатима Борисовна</i>	
MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	876
<i>Abdinazarov Xusan Shaymanovich</i>	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH	882
<i>Kayumov Z.O.</i>	
O'ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA'SIRI MEKANIZMI.....	887
<i>Matrizayev Zafar Gulimboy o'g'li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o'g'li</i>	
МЕХНАТ BOZORINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	892
<i>Soatmo'minova Zarnigor Olimjon qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	897
<i>Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li</i>	
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	901
<i>Мирзаев Кулмамат Джанзакович</i>	

ELEKTR UZILISHLARINING HUDUDIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI	906
<i>Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi</i>	
DAVLAT TRANSPORT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	911
<i>Uktamov Sarvar Atxam o'g'li</i>	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОДДЕРЖКИ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В СТРАНАХ ЕС, США И ЯПОНИИ	915
<i>Газизова Эльмира Хамидовна, Мелибаева Гульнора Ачилловна</i>	
SANOATNI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH OMILLARI	921
<i>O'zmanov Ixtiyor Ibragim o'g'li</i>	
SUG'URTA INSTITUTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	926
<i>Sherov Sanjar Radjabovich</i>	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI STRATEGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	932
<i>Umurov Jasurbek Jamil o'g'li</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	936
<i>Raxmonov Abduxalil Rasulovich</i>	
INKLYUZIV TA'LIM XIZMATLARINING RAQAMLI EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT, OTM VA IT INFRATUZILMA INTEGRATSIYASI.....	940
<i>Maxkamova Kamola</i>	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH (ENERGETIKA KORXONALARI MISOLIDA).....	944
<i>Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich</i>	
UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	950
<i>Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li</i>	
TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI	956
<i>Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA 2026-2030-YILLARGA MO'LJALLANGAN SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	963
<i>Ismailov Timur Atabayevich</i>	
SAVDO LIBERALIZATSIYASINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARI TARKIBIGA TA'SIRI	969
<i>Sardorjon Maxmudov Sobirjon ug'li</i>	
MAHALLIY BUDJETLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINING UY XO'JALIKLARI FAROVONLIGI VA HUDUDIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EMPIRIK TAHLIL QILISH.....	977
<i>Safarmurodova Marjona To'raqulovna, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF FINANCIAL SUSTAINABILITY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE OIL AND GAS SECTOR.....	982
<i>Ergashev Muhibbek Aslamovich</i>	
O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA FIN TECH KOMPANIYALARI VA BANKLAR HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	988
<i>Rajabova Umida Umurzoqovna</i>	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВЫХ ПРЕФЕРЕНЦИЙ И ЛЬГОТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ (НА ПРИМЕРЕ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ)	995
<i>Отамуродова Дилдора Абдуқримовна</i>	
THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON INTERNATIONAL MARKETING: RESHAPING GLOBAL MARKET ENTRY STRATEGIES AND CONSUMER ENGAGEMENT	1001
<i>Aziz Kurbanovich Abdullaev, Ne'matullyev Bekmirzo Bozorboy o'g'li, Abdusalomov Samandar Azizbek o'g'li</i>	

TARIXIY-MADANIY TURIZM XIZMATLARINI MINTAQADA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH.....	1010
Erkayeva Barno Abduraximovna	
GLOBAL IQTISODIY INTEGRATSIYA SHAROITIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MENEJMENT YONDASHUVLARINING ROLI: O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	1015
Mahmudova Madinaxon Jumaboy qizi	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УКРЕПЛЕНИЯ ДОХОДНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	1020
Т. И. Бобакулов, Г. Ч. Джавлиев	
ECOTOURISM DEVELOPMENT POTENTIAL AND THE ROLE OF GUIDES IN REGIONAL TOURISM GROWTH: EVIDENCE FROM THE NAVOI REGION OF UZBEKISTAN.....	1024
Axmadova Iroda Muzaffar kizi	
DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND ITS PRIORITY DIRECTIONS.....	1030
Ollokulova Feruza Mansurovna, Guzal Abdimurodova Panjiyevna	
KORRELYATSION - REGRESSION TAHLILNING QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA QO'LLANILISHI AHAMIYATI.....	1035
Butanova Dilnoza Rustamovna	
MADANIYATLARARO YETAKCHILIK VA LINGVOMADANIY KOMPETENTSIYA BOSHQARUV ISHI SIFATIDA.....	1042
Rahimova Gulnoza	
SANOAT KORXONALARINI YANGI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYA BILAN TA'MINLASH JARAYONLARINING HOZIRGI ZAMON HOLATI.....	1052
Akbarova Maloxat Atabekovna	
UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA INNOVATSION RIVOJLANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH.....	1056
Abdukadirova Nilufar Abdaxatovna	
FARG'ONA VILOYATIDA INVESTISIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH BARQAROR IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA.....	1062
Qo'chqarov Yunusali Sobirjonovich	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL KREDITLASH" TIZIMI: NAZARIYA VA AMALIYOT.....	1069
Erkinov Farrux Rustam o'g'li	
AKSIZ SOLIG'I MA'MURIYATCHILIGI TADBIRLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	1075
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MOL-MULK SOLIG'I TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING MOLIVAVIY ASOSLARI.....	1080
Qodirov Hasan Do'stqobilovich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI IQTISODIY JARAYONLARNI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	1084
Matyoqubov Yo'ldoshboy Ergashboy o'g'li	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI SOLIQ VOSITASI ORQALI QISQARTIRISHDA HUKUMATNING ROLI.....	1089
Pirnafasov Sarvar Bardibayevich	
HUDUDNING TURIST JOZIBADORLIGINI IQTISODIY BAHOLASH VA TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY TAMOYILLARI.....	1093
Q.A. Musaxanov	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV YONDASHUVLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1098
Umarova Nilufar Abdukaxor qizi	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	1103
Ulashev Xubbim	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA OBODONLASHTIRISH XIZMATLARINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	1107
Hayitov Jamshid Xolvoyevich, Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	1112
Abdurasulov Sardor To'lqin o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILYATI HOLATI TAHLILI	1119
Adilova Zohida Ikromjonovna	
HUDUDIIY IQTISODIY O'SISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL OMILLARI VA SAMARADORLIGI	1124
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li, Sadibekova Bibisara Djapparovna	
SANOAT TARMOQLARIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH STRATEGIYALARI	1130
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH.....	1136
Abdullayeva Shaxnoza Esonovna	
EKOTURIZMNING O'ZBEKISTON TURIZM BOZORIDAGI RIVOJLANISH SALOHIYATI.....	1141
Muxtarov Botir Abdusattarovich	
ISHSIZ VA BAND BO'LMAGAN FUQAROLARNING BANDLIGINI TA'MINLASH VA MEXANIZMLARI	1145
Olimov Bekzod Nariman o'g'li	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA HUDUDIIY RIVOJLANISH VA INVESTITSIYA SIYOSATINING AHAMIYATI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	1149
Kurbanov Aybek Turabayevich	
RIVOJLANAYOTGAN IQTISODIYOTLARDA DAROMADLAR TENGSIZLIGINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	1154
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
MILLIY INNOVATSION TIZIMNI TRANSFORMATSIYALASHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1162
Azimov Bobir Fattoheevich	
ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING STARTUP DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AMONG THE YOUNG GENERATION	1169
Usmonkhujayeva Nigina G'ofur qizi	
O'ZBEKISTONDA MUQOBIL ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	1174
Abdurazzoqov Hojiakbar Alisher o'g'li	
O'ZBEKISTON RAQAMLI BANK XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	1179
Karimov Odiljon Boqiyevich	
ЗАКОНОМЕРНОСТИ ПОВЕДЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ В ФОРМИРОВАНИИ РЫНОЧНОГО СПРОСА.....	1185
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
BUDJET TASHKILOTLARINI SAMARALI BOSHQARISHDA ICHKI AUDITNING ROLI	1188
Karimov Djaxongir Ganiboevich, Nasriev G'olibjon Muxiddinovich	
YAPONIYADA IJTIMOIIY HIMOYA DASTURLARI VA IJTIMOIIY SUG'URTA TIZIMI	1193
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION MARKETING KONSEPSIYASIGA O'TISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1197
Bobomurodov Qayimjon Homidovich	
ВЛИЯНИЕ ЦЕНОВОЙ КОНКУРЕНЦИИ НА УСТОЙЧИВОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ	1203
Гойибназарова Нозимахон Хамзаевна	
SUG'URTA TASHKILOTLARI DAROMADLARI VA ULARNING SOLIQQA TORTISH MEKANIZMI.....	1209
Buranova Lola Vaxobovna, Yaxshillikov Murod	
BUDJET MABLAG'LARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA RAQAMLASHTIRISH VA JAMOATCHILIK NAZORATINI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI	1215
Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna, Muxtorov Muhammadyunus Muhammadyusuf o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА.....	1222
Камилова Наргиза Абдукажоровна	

SIRKULAR IQTISODIYOTDA KO'P TOMONLAMA MANFAATDOR TOMONLAR HAMKORLIGINING YUTUQLARI	1226
Sodiqov Zokir Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT TURIZMINI RIVOJLANISH HOLATI VA ASOSIY TENDENTSIYALARINING TAHLILI: TOG', SUV, VELO, EXTREMAL SPORT TURIZMLARI MISOLIDA	1233
Kalandarov Jalol Abduljalilovich	
ГЕНДЕРНАЯ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ И ПОВЕДЕНЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЁЖИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ	1242
Захарова Ирина Борисовна	
QURILISH SANOATI KORXONALARIDA EKOLOGIK BOSHQARUV TIZIMINI JORIY ETISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	1247
Xolov Xamza Tojiddinovich	
INNOVATSION SALOHİYATNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING HUDUDIY SSENARIYLARI: NOMUTANOSIBLIKLAR VA PROGNOZLI BAHOLASH	1254
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
IQTISODIYOT TARMOQLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	1261
Ollokulova Feruza Mansurovna, To'rayeva Xadicha Ro'ziboy qizi	
O'ZBEKISTON INDIVIDUAL SPORTCHILARINI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVIGA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI JORIY ETISHNING SAMARALI USULLARI.....	1264
Junaydullayev Mels Asliddin o'g'li	
УПРАВЛЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫМИ ПРОЕКТАМИ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭЛЕКТРОСЕТЕВОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	1270
Тошқулов Сирожиддин Акбарқул угли	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINING TASHKILY TUZILMASI VA ULARNING FAOLIYATI TAHLILI	1276
Mamatqulov Avazbek Axmadaliyevich	

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINING TASHKILY TUZILMASI VA ULARNING FAOLIYATI TAHLILI

Mamatqulov Avazbek Axmadaliyevich

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi,

Ichki audit boshqarmasi bosh mutaxassisi

E-mail: avazbekmamatqulov1987@gmail.com

ORCID: 0009-0001-0362-8245

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ichki audit xizmatining tashkiliy-huquqiy asoslari hamda uning faoliyat samaradorligi ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida sohaga oid so'nggi me'yoriy-huquqiy o'zgarishlar (VMQ-416, VMQ-280, VMQ-62), shuningdek, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti misolida ichki auditning vertikal bo'ysunuv modeli o'rganilgan. Maqolada davlat va nodavlat OTMlarda moliyaviy nazorat tizimining o'ziga xos jihatlari yoritilib, tizimni raqamlashtirish hamda xatarlarga asoslangan audit (risk-based audit (xatarga asoslangan audit)) modellarini joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ichki audit, oliy ta'lim, tashkiliy tuzilma, moliyaviy nazorat, VMQ-416, TDIU, raqamli audit, xatarlarni boshqarish, nodavlat oliy ta'lim.

Abstract. This article provides a scientific analysis of the organizational and legal foundations of the internal audit service in higher education institutions of the Republic of Uzbekistan, as well as an assessment of its operational effectiveness. The study examines recent regulatory changes in the sector (VMQ-416, VMQ-280, VMQ-62) and analyzes the vertical subordination model of internal audit based on the case of Tashkent State University of Economics. The paper highlights the specific features of financial control systems in public and private higher education institutions and presents evidence-based recommendations for system digitalization and the implementation of risk-based audit (xatarga asoslangan audit) models.

Key words: internal audit, higher education, organizational structure, financial control, VMQ-416, TSUE, digital audit, risk management, private higher education.

Аннотация. В данной статье проведён научный анализ организационно-правовых основ службы внутреннего аудита в высших образовательных учреждениях Республики Узбекистан, а также оценена эффективность её деятельности. В ходе исследования изучены последние нормативно-правовые изменения в данной сфере (VMQ-416, VMQ-280, VMQ-62), а также модель вертикального подчинения внутреннего аудита на примере Ташкентский государственный экономический университет. В статье раскрыты особенности системы финансового контроля в государственных и негосударственных вузах, а также предложены научно обоснованные рекомендации по цифровизации системы и внедрению риск-ориентированных моделей аудита (risk-based audit (xatarga asoslangan audit)).

Ключевые слова: внутренний аудит, высшее образование, организационная структура, финансовый контроль, VMQ-416, ТГЭУ, цифровой аудит, управление рисками, негосударственное высшее образование.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimini isloh qilish, xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish hamda boshqaruvning ortiqcha markazlashuvini qisqartirish strategiyasi doirasida ta'lim muassasalarining moliyaviy va akademik mustaqilligi bosqichma-bosqich kengaytirilmoqda. Ushbu o'tish jarayoni, o'z navbatida, moliyaxo'jalik faoliyatida yuqori darajadagi shaffoflikni ta'minlash, ajratilayotgan byudjet va byudjetdan tashqari mablag'lardan maqsadli hamda samarali foydalanish, shuningdek, tizimli xatarlarni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etishni talab etadi¹. Bunday sharoitda oliy ta'lim muassasalarida (OTM) obyektiv, xolis va mustaqil faoliyat yurituvchi ichki audit xizmatining o'rni yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda.

1 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi "Davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida"gi 416-son qarori. <https://lex.uz/en/docs/-6136910>.

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimidagi ichki audit xizmati an'anaviy taftish, xatolarni aniqlash va faqat nazorat funksiyasini bajaruvchi organ maqomidan chiqib, xalqaro amaliyot talablari asosida strategik maslahatchi hamda profilaktik nazorat institutiga aylanib bormoqda. Xususan, moliya va ta'lim sohasida INTOSAI (Oliy audit organlari xalqaro tashkiloti) kabi nufuzli xalqaro standartlar tamoyillariga tayanish, shuningdek, audit rejalashtirishda ekonometrik tahlillar va ma'lumotlarga asoslangan (data-driven) modellardan foydalanish moliyaviy anomalialar hamda korrupsion xatolarni barvaqt aniqlashning samarali vositasi sifatida e'tirof etilmoqda².

Davlat organlari va tashkilotlarida, shu jumladan davlat OTmlarida ichki audit faoliyatini tashkil etish, uning kadrlar salohiyatini shakllantirish hamda yagona sertifikatlash tizimini joriy etish maxsus me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan mustahkamlangan³. Shu bilan birga, ta'lim xizmatlari bozorida ulushi jadal ortib borayotgan nodavlat oliy ta'lim muassasalarida (NOTM) mazkur tizimli yondashuvni yanada takomillashtirish zarurati saqlanib qolmoqda. Xorijiy davlatlar, jumladan, AQSh va Buyuk Britaniya tajribasi shuni ko'rsatadiki, davlat grantlari, ta'lim kreditlari yoki subsidiyalarini jalb etuvchi har qanday ta'lim muassasasi (davlat yoki xususiy) samarali ichki nazorat va audit standartlariga amal qilishi lozim⁴.

Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi respublikamizdagi davlat va nodavlat oliy ta'lim muassasalarida ichki audit xizmatining amaldagi tashkiliy tuzilmasini chuqur tahlil qilish, ularning faoliyat samaradorligiga bevosita ta'sir etuvchi huquqiy va tashkiliy omillarni baholash hamda tizimni xalqaro standartlar asosida transformatsiya qilish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar va samarali mexanizmlarni ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'lim muassasalarida ichki audit tizimini tashkil etish, davlat moliyaviy nazoratini zamonaviy standartlar asosida transformatsiya qilish hamda moliyaviy xatolarni boshqarish masalalari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Shu bilan birga, ta'lim tizimining moliyaviy mustaqillikka o'tish davrida ushbu mexanizmlarning o'ziga xos jihatlarni chuqur o'rganish dolzarb ilmiy yo'nalish sifatida saqlanib qolmoqda.

Xorijiy olimlar qarashlari va muallif munosabati. Zamonaviy ichki audit nazariyasining yetakchi namoyandalardan biri Lawrence Sawyer o'z ilmiy asarlarida ichki audit faqat xatolarni aniqlovchi nazorat mexanizmi bo'lib qolmasdan, balki tashkilot rahbariyatiga moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda strategik maslahatchi (consultant) sifatida xizmat qilishi lozimligini ta'kidlaydi⁵. Italiyalik olimlar M. Arena va G. Azzone esa oliy ta'lim hamda davlat sektorida ichki audit samaradorligini baholashda an'anaviy taftishdan ko'ra xatolarga asoslangan audit (risk-based audit (xatarga asoslangan audit)) modellarini qo'llash moliya-xo'jalik jarayonlarining barqarorligini oshirishda yuqori samaradorlik berishini empirik jihatdan asoslab berganlar⁶.

Munosabat. Xorijiy olimlarning ilmiy yondashuvlarini qo'llab-quvvatlagan holda ta'kidlash joizki, ularning tadqiqotlari asosan moliyaviy avtonomiyasi to'liq shakllangan G'arb universitetlari misolida olib borilgan. O'zbekiston kabi o'tish iqtisodiyotiga ega bo'lgan va oliy ta'lim tizimida moliyaviy mustaqillik bosqichma-bosqich joriy etilayotgan sharoitda ichki auditning funksional roli evolyutsion tarzda rivojlanmoqda. Shu sababli, milliy OTmlarda dastlabki bosqichda ichki auditning "komplyans-nazorat" va "maslahat" funksiyalarini o'zaro uyg'unlashtirgan gibridd modelini qo'llash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Mahalliy olimlar qarashlari va muallif munosabati. Respublikamizda davlat moliyaviy nazorati va audit tizimini takomillashtirish masalalari U.A. Burxonov va T.S. Malikov kabi yetakchi iqtisodchi olimlar tomonidan atroflicha o'rganilgan. Xususan, professor U.A. Burxonov o'z ilmiy izlanishlarida byudjet tashkilotlari, jumladan OTmlarda INTOSAI standartlarini joriy etish hamda ichki audit xodimlarining institutsional mustaqilligini ta'minlash byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning muhim omili ekanligini asoslab beradi⁷. Shuningdek, yosh tadqiqotchi A.E. Meliboyev ilmiy ishlarida ta'lim xizmatlari bozorida faoliyat yuritayotgan nodavlat oliy ta'lim muassasalarida ichki audit tizimini rivojlantirish zarurati va uning amaliy ahamiyatini alohida ta'kidlaydi⁸.

2 Internal Audit Standards Board. International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing. Institute of Internal Auditors (IIA), 2021.

3 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-maydagi "Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 280-son qarori. <https://lex.uz/ru/docs/-5410856>.

4 ACUA - Association of College and University Auditors. Best Practices for Internal Audit in Higher Education. Washington DC, 2020.

5 Sawyer, L. B., Dittenhofer, M. A., & Scheiner, J. H. (2003). Sawyer's Internal Auditing: The Practice of Modern Internal Auditing. Institute of Internal Auditors.

6 Arena, M., & Azzone, G. (2009). Identifying Organizational Drivers of Internal Audit Effectiveness. International Journal of Auditing, 13(1), 43-60.

7 Burxonov, U. A. (2020). Davlat moliyaviy nazorati tizimini takomillashtirish masalalari va xalqaro tajriba. Moliya va bank ishi elektron ilmiy jurnali, 5(2), 12-19.

8 Meliboyev, A. E. (2025). Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida ichki audit: Xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun takliflar. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 1(5).

Munosabat. Mahalliy olimlarning ushbu ilmiy yondashuvlariga tayangan holda aytish mumkinki, ularning aksariyat izlanishlari davlat moliyaviy nazoratining umumiy makroiqtisodiy jihatlariga qaratilgan. Biroq, 2022-2023-yillarda qabul qilingan yangi me'yoriy-huquqiy hujjatlar (xususan, VMQ-416 hamda ichki audit kadrlarini sertifikatlash tizimini joriy etgan VMQ-62) sharoitida OTM ichki audit xizmatlarining zamonaviy vertikal boshqaruv tuzilmasi va professional kadrlar salohiyatini shakllantirish masalalari yanada chuqur tadqiq etishni talab etadi. Mazkur maqola aynan davlat va nodavlat OTMlar iyerarxiyasida ichki audit xizmatining o'rnini strukturaviy tahlil qilish orqali ilmiy adabiyotlarda mavjud bo'lgan ushbu yo'nalishni yanada boyitishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosi oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazoratni tashkil etishning nazariy-uslubiy hamda me'yoriy-huquqiy jihatlarini o'rganishga qaratilgan kompleks yondashuvdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekiston Respublikasidagi davlat va nodavlat oliy ta'lim muassasalari tanlangan bo'lib, predmet sifatida ushbu muassasalarning ichki audit xizmati tashkiliy tuzilmasi va faoliyat mexanizmlari belgilandi. Tadqiqotning birinchi bosqichida deduksiya usulidan foydalanilgan holda umummilliy normativ-huquqiy hujjatlardan konkret OTM ichki audit tizimiga o'tish amaliyoti tahlil qilindi. Bunda asosiy e'tibor O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi 416-son qarori bilan tasdiqlangan "Davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizom" talablariga qaratildi⁹. Mazkur hujjat asosida ichki audit xizmatining huquqiy maqomi, uning institutsional mustaqilligi hamda funksional vazifalari institutsional tahlil metodikasi doirasida o'rganildi. Shu bosqichda oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy mustaqilligi sharoitida ichki auditning yangi vertikal boshqaruv modeli, ya'ni uning bevosita rektorga hamda yuqori turuvchi vazirlikning ichki audit boshqarmasiga bo'ysunish tartibi tizimli ravishda modellashtirildi.

Oliy ta'lim muassasalari ichki auditorlarining kasbiy kompetensiyasini baholashda miqdoriy va sifat tahlili usullari qo'llanildi. Jumladan, Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-maydagi 280-son qarori bilan joriy etilgan milliy sertifikatlash tizimi talabgorlarga qo'yiladigan malaka darajalari bilan qiyosiy ravishda tahlil qilindi¹⁰. Tadqiqotda auditorlarning bilim darajasini aniqlashda foydalaniladigan test sinovlari (60 ta savol, kamida 75% natija talabi) hamda yillik 20 soatlik malaka oshirish tizimi kadrlar salohiyatini barqaror rivojlantirish ko'rsatkichi sifatida baholandi.

Maqolada O'zbekistondagi milliy modelni xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish darajasini aniqlash maqsadida qiyosiy tahlil metodidan keng foydalanildi. Xususan, davlat auditi standartlari (ISSAI) doirasida OTMlarda davlat resurslaridan foydalanishda INTOSAI tamoyillarining (mustaqillik, xolislik, kompetentlik) qo'llanilishi o'rganildi. Shuningdek, AQSh, Koreya Respublikasi hamda Germaniya tajribasi asosida nodavlat oliy ta'lim muassasalarida ichki auditni tashkil etish modellari tahlil qilinib, ularni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlari (benchmarking) baholandi¹¹. Mazkur yondashuv doirasida nodavlat sektor uchun litsenziyalash talablari va moliyaviy shaffoflik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik aniqlashtirildi.

Nazariy xulosalarni amaliyot bilan uzviy bog'lash maqsadida Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tashkiliy tuzilmasi amaliy "keys" sifatida tanlandi. Universitetning rasmiy tashkiliy tuzilmasi asosida "Ichki audit va moliyaviy nazorat bo'limi"ning boshqaruv iyerarxiyasidagi o'rnini vizual va funksional tahlil qilinib, uning moliyaxo'jalik bo'linmalaridan institutsional jihatdan ajratilganligi hamda bevosita strategik rahbariyatga bo'ysunishi samarali ichki nazorat tizimining ilg'or modeli sifatida tavsiflandi¹².

Ichki auditni rejalashtirishda xatarlarga asoslangan yondashuv (risk-based approach) metodikasi tadqiqotning markaziy yo'nalishini tashkil etdi. Ushbu yondashuv doirasida ma'lumotlar bazalaridan (Big Data) foydalanish orqali moliyaviy xatarlarni modellashtirish, oliy ta'lim tizimidagi ehtimoliy xavflar indeksini baholash hamda moliyaviy anomaliyalarni aniqlashda zamonaviy IT-audit vositalaridan foydalanishning metodologik asoslari ishlab chiqildi¹³. Tadqiqot davomida olingan barcha ma'lumotlar mantiqiy umumlashtirish, induksiya va ilmiy abstraksiya usullari asosida qayta ishlanib, amaliy ahamiyatga ega xulosalar shakllantirildi.

Tadqiqotning metodologik asosini yanada mustahkamlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil-13-fevraldagi 62-son qarori bilan tasdiqlangan "Davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi

9 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi 416-son qarori. "Davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizom". <https://lex.uz/en/docs/-6136910>.

10 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-maydagi 280-son qarori. "Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-5410856>.

11 Meliboyev A.E. "Nodavlat oliy ta'lim muassasalari ichki auditi: Xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun takliflar". Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 2025.

12 Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti (TDIU). "Universitet tashkiliy tuzilmasi". Elektron manba: <https://tsue.uz/oz/university/structure> (Murojaat sanasi: 16.04.2026).

13 IIA (The Institute of Internal Auditors). International Professional Practices Framework (IPPF) - 2024 Edition. Global Perspectives on Risk-based audit (xatarga asoslangan audit)ing in Higher Education.

hamda davlat organlarining ichki audit xizmatlari xodimlari malakasini sertifikatlash tartibi to'g'risidagi nizom" talablari chuqur tahlil qilindi¹⁴. Ushbu me'yoriy hujjat asosida ichki auditorlarning kompetensiya darajasini nazorat qilish, ya'ni ularning nafaqat nazariy bilimga ega bo'lishi, balki maxsus test sinovlaridan (kamida 75% natija bilan) muvaffaqiyatli o'tishi professional sifat mezoni sifatida baholandi. Shu bilan birga, sertifikatlash jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, imtihon jarayonining shaffofligini ta'minlash hamda inson omilini minimallashtirish ichki audit tizimining institutsional ishonchligini oshiruvchi muhim omil sifatida o'rganildi. Tadqiqotda, shuningdek, ichki audit xodimlarining mazkur sertifikatlash tizimidan o'tishi ularning umumdavlat moliyaviy nazorati standartlariga (audit evidence, materiality, risk assessment) muvofiqligini ta'minlovchi omil sifatida deduktiv yondashuv asosida baholandi.

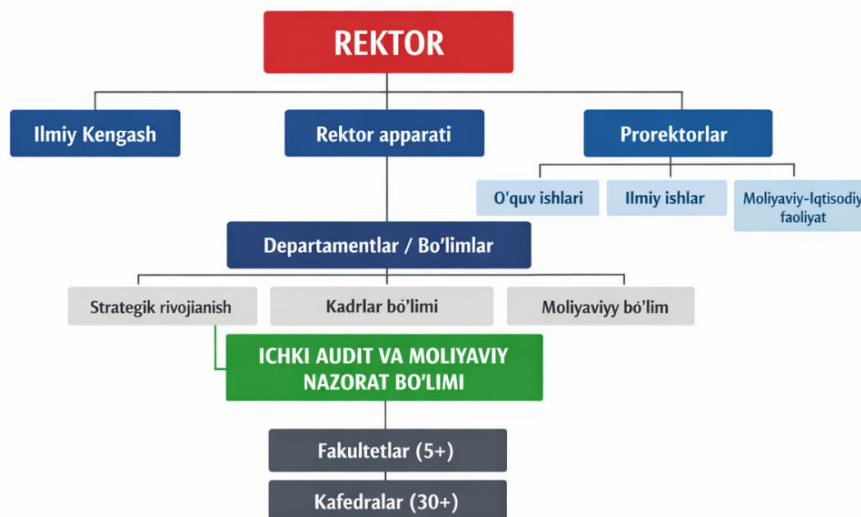
Mazkur me'yoriy-huquqiy yondashuvni tadqiqot metodologiyasiga kiritish oliy ta'lim tizimidagi ichki audit xizmatlari xodimlarini tayyorlash jarayonida nafaqat ta'lim boshqaruvi organlari, balki ixtisoslashgan moliyaviy nazorat va huquqni muhofaza qiluvchi institutlarning ham uzviy ishtirokini ilmiy asoslash imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ichki audit xizmati faoliyatini o'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, mazkur soha so'nggi uch yil davomida institutsional jihatdan izchil transformatsiya qilindi. Tadqiqot jarayonida olingan asosiy natijalarga ko'ra, VMQ-416-son qarori talablariga muvofiq davlat OTMlarida ichki audit xizmati mutlaq mustaqil tarkibiy tuzilma sifatida shakllantirilgan. Tahlillar asosida OTMlardagi ichki auditning ikki bosqichli bo'ysunuv modeli aniqlandi. Birinchidan, ma'muriy bo'ysunuv tizimiga ko'ra, ichki audit xizmati bevosita OTM rektoriga bo'ysunadi, bu esa uning muassasa tarkibidagi boshqa prorektorlar hamda bo'lim rahbarlaridan institutsional mustaqilligini ta'minlaydi. Ikkinchidan, funksional bo'ysunuv tizimiga muvofiq, ichki audit xizmati uslubiy jihatdan va hisobdorlik nuqtai nazaridan Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining Ichki audit boshqarmasiga bo'ysunadi¹⁵. Mazkur vertikal boshqaruv zanjiri audit obyektivligini mustahkamlashga, shuningdek, mahalliy darajadagi manfaatlar uyg'unligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tashkiliy tuzilmasini o'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, "Ichki audit va moliyaviy nazorat bo'limi" universitetning strategik boshqaruv apparati tarkibiga kiritilgan bo'lib, bu holat mazkur bo'linmaning boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonidagi ahamiyati va institutsional mavqeiini yaqqol namoyon etadi (1-rasm)¹⁶.

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Tashkiliy Tuzilmasi

1-rasm. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tashkiliy tuzilmasi asosida shakllantirilgan, ichki audit va moliyaviy nazorat bo'limini tavsiflovchi rasm¹⁷.

14 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 13-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamentining Davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi hamda davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmatlari xodimlari malakasini sertifikatlash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 62-son qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-6382777>.

15 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi 416-son qarori bilan tasdiqlangan "Davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizom". <https://lex.uz/en/docs/-6136910>.

16 Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rasmiy veb-sayti. "University Structure". Elektron manba: <https://tsue.uz/oz/university/structure> (Murojaat sanasi: 2026-yil aprel).

17 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Bo'limning tashkiliy joylashuvi tahlili shuni ko'rsatadiki, u moliya-iqtisod ishlariga mas'ul prorektorga emas, balki to'g'ridan-to'g'ri rektorga hisobdor tarzda faoliyat yuritadi. Shu bilan birga, bo'lim buxgalteriya hamda reja-moliya bo'linmalari bilan gorizontaal hamkorlik aloqalariga ega bo'lib, ularning hujjatlarini tekshirish vakolatiga ega. Mazkur model oliy ta'lim muassasasining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda "pre-audit" (oldindan nazorat) tizimining samarali ishlashiga xizmat qiladi.

VMQ-280 hamda yangilangan VMQ-62-son qarorlari asosida OTM ichki auditorlariga qo'yilgan talablar tahlili natijasida tizimda professional saralash mexanizmi joriy etilgani aniqlandi¹⁸. Xususan, OTMlarda faoliyat yuritayotgan auditorlarning barchasi Bosh prokuratura huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti tomonidan o'tkaziladigan milliy sertifikatlash jarayonidan o'tishi belgilangan¹⁹. Nomzodlardan nafaqat iqtisodiy bilimlar, balki moliyaviy nazorat ko'nikmalari ham talab etiladi. Mazkur yondashuv OTMlardagi audit sifatini an'anaviy taftish darajasidan zamonaviy tahliliy bosqichga olib chiqishga xizmat qilmoqda.

Nodavlat oliy ta'lim muassasalari (NOTM) sektorida olingan natijalar davlat sektoridan sezilarli darajada farq qilishi kuzatildi. Tahlillarga ko'ra, NOTMlarning cheklangan qismidagina alohida ichki audit shtat birligi mavjud²⁰. Aksariyat muassasalarda audit funksiyasi ta'sischi yoki buxgalteriya bo'linmalari tomonidan amalga oshiriladi, bu esa audit mustaqilligi tamoyilini yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatadi. Xalqaro tajriba, xususan AQSh va Koreya Respublikasi amaliyoti, nodavlat OTMlar uchun ham davlat subsidiyalaridan foydalanish sharti sifatida ichki audit tizimi mavjud bo'lishining muhimligini tasdiqlaydi²¹.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, ichki audit xizmati tashkil etilgan OTMlarda byudjet intizomi ko'rsatkichlari yanada yuqori bo'lib, moliyaviy boshqaruv samaradorligi sezilarli darajada yaxshilangani modellashtirildi. Ushbu natijalarga nafaqat an'anaviy tekshiruvlar, balki masofaviy monitoring hamda xatarlarni oldindan aniqlashga asoslangan risk-based audit (xatarga asoslangan audit)ning yondashuvlari orqali erishilmoqda.

Olingan natijalar O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ichki audit xizmati institutsional shakllanish bosqichidan professional rivojlanish bosqichiga o'tayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tahlillar ayrim muhim masalalarning yanada takomillashtirilishini talab etishini ko'rsatmoqda. Jumladan, OTMlarda ichki audit xizmatining rektorga bevosita bo'ysunishi (masalan, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti misolida kuzatilganidek) institutsional mustaqillikni ta'minlashga xizmat qilsa-da, amaliy samaradorlikni yanada oshirish uchun qo'shimcha kollegial nazorat mexanizmlarini joriy etish maqsadga muvofiqdir. VMQ-416-son qaroriga muvofiq, ichki audit xizmati rahbarini lavozimga tayinlash va ozod etish yuqori turuvchi vazirlik bilan kelishilgan holda amalga oshiriladi²².

Xalqaro tajriba, xususan Buyuk Britaniyaning Office for Students reglamenti, ichki audit xizmatining nafaqat rektorga, balki kuzatuv kengashi yoki audit qo'mitasi kabi kollegial organlarga ham hisobdor bo'lishi samarali model ekanini ko'rsatadi. Bunday tizim auditor xulosalarining ijro etuvchi boshqaruvdan mustaqilligini kuchaytiradi²³.

VMQ-280 hamda VMQ-62-son qarorlari bilan joriy etilgan sertifikatlash tizimi professional malaka mezoni sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bosh prokuratura huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti tomonidan o'tkaziladigan imtihonlar auditorlardan buxgalteriya bilimlari bilan bir qatorda moliyaviy nazorat va xatarlarni aniqlash bo'yicha ko'nikmalarni ham talab etadi²⁴. Shu bilan birga, zamonaviy ichki audit konsepsiyasi strategik maslahat funksiyasini ham qamrab olgani sababli, kelgusida sertifikatlash dasturlariga risk management hamda biznes-tahlil modullarini kengroq joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Tadqiqotning dolzarb yo'nalishlaridan biri NOTMlardagi ichki audit tizimini rivojlantirish masalasidir. Nodavlat sektorda ichki audit mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi moliyaviy shaffoflik tizimini mustahkamlash zaruratini ko'rsatadi²⁵. Shu nuqtai nazardan, NOTMlar uchun ham ichki audit xizmatini bosqichma-bosqich joriy etish muhim hisoblanadi, chunki ular talabalar to'lov-kontrakt mablag'lari bilan faoliyat yuritadi. Janubiy Koreya tajribasi xususiy universitetlarda qat'iy ichki audit tizimi joriy etilishi natijasida moliyaviy boshqaruv sifati sezilarli oshganini ko'rsatadi²⁶. O'zbekistonda ham NOTMlar uchun litsenziyalash talablari doirasida ichki audit standartlarini belgilash istiqbolli yo'nalishlardan biri sanaladi.

18 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-maydagi 280-son qarori. "Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-5410856>.

19 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 13-fevraldagi 62-son qarori. "Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamentining malaka sertifikatlash tartibi to'g'risida". <https://lex.uz/uz/docs/-6382777>.

20 Meliboyev A.E. "Nodavlat oliy ta'lim muassasalari ichki auditi: tahliliy ma'lumotlar". Central Asian Journal, 2025.

21 ACUA (Association of College and University Auditors). Global Audit Benchmarking Report for Higher Education. Washington, 2023.

22 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 1-avgustdagi 416-son qarori. "Davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizom". <https://lex.uz/en/docs/-6136910>.

23 National Audit Office (UK). Audit and risk assurance in higher education institutions. London, 2021.

24 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 13-fevraldagi 62-son qarori. "Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamentining malaka sertifikatlash tartibi to'g'risida". <https://lex.uz/uz/docs/-6382777>.

25 Meliboyev A.E. "Nodavlat oliy ta'lim muassasalari ichki auditi: Xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun takliflar". Central Asian Journal, 2025.

26 Ministry of Education, Republic of Korea. Audit results of private universities receiving national subsidies. Seoul, 2022.

Hozirgi bosqichda OTMLarda ichki audit faoliyatini raqamli transformatsiya qilish dolzarb vazifa hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida auditni post-faktum emas, balki real-time rejimida amalga oshirish zarurati ortib bormoqda. Buning uchun audit jarayoniga ma'lumotlar tahlili (Data Analytics), sun'iy intellekt vositalari hamda zamonaviy ERP tizimlarini integratsiya qilish muhimdir. Mazkur yondashuv auditorlarning texnik kompetensiyasini oshirish bilan birga, barcha OTMLarda moliya-buxgalteriya tizimlarining ochiqligi va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'lim muassasalarida ichki audit xizmati faoliyatini tashkiliy-huquqiy hamda amaliy jihatdan tadqiq etish natijasida bir qator umumlashtirilgan xulosalarga kelindi. Avvalo, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 416, 280 va 62-son qarorlari asosida mazkur tizimda izchil vertikal boshqaruv hamda professional sertifikatlash mexanizmi shakllantirilgani aniqlandi. Ushbu yondashuv OTM ichki auditorlarining institutsional maqomini mustahkamlash bilan birga, ularning moliyaviy barqarorlikni ta'minlash borasidagi mas'uliyatini yanada oshirdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ichki audit xizmatining rektorga va ayni paytda vazirlikning ichki audit boshqarmasiga bo'ysunishi manfaatlar muvozanatini ta'minlashning samarali modeli hisoblanadi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti misolida kuzatilganidek, mazkur bo'limning moliya-xo'jalik tuzilmalaridan institutsional jihatdan ajratilgan holda faoliyat yuritishi audit xolisligi va obyektivligini ta'minlovchi muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Kadrlar sifati va sertifikatlash tizimi tahlili shuni ko'rsatdiki, Bosh prokuratura huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti tomonidan o'tkazilayotgan malaka imtihonlari sohada yuqori kompetensiyaga ega mutaxassislarni saralashga xizmat qiluvchi professional mexanizm sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu esa ichki audit xizmatining sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilishiga zamin yaratmoqda.

Olingan xulosalar asosida OTMLarda ichki audit samaradorligini yanada oshirish maqsadida bir qator ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Jumladan, audit jarayonlarini to'liq raqamlashtirish va IT-audit tizimlarini joriy etish zarur. Bunda moliya-buxgalteriya dasturlariga ERP audit modullarini integratsiya qilish orqali masofaviy hamda real vaqt rejimidagi monitoringni yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir. Mazkur yondashuv nazorat tezkorligini oshirish bilan birga, inson omilini qisqartirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, nodavlat oliy ta'lim muassasalari faoliyatida ichki audit tizimini joriy etish muhim yo'nalish sifatida baholandi. Nodavlat OTMLar uchun litsenziyalash talablari doirasida mustaqil ichki audit xizmatini tashkil etish bo'yicha me'yoriy talablarni belgilash talabalar mablag'laridan foydalanish shaffofligini kuchaytiradi va moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Audit faoliyatini rejalashtirishda xatarlarga asoslangan yondashuvni (risk-based approach) keng qo'llash ham dolzarb vazifa hisoblanadi. Oddiy tanlanma tekshiruvlar o'rniga ekonometrik modellar hamda risk heat map asosida eng muhim xavf zonalariga, jumladan davlat xaridlari, qurilish loyihalari va grant mablag'lari sarfiga ustuvor e'tibor qaratish tavsiya etiladi. Bu resurslardan samarali foydalanish va moliyaviy xatarlarni barvaqt aniqlash imkonini beradi.

Bundan tashqari, xalqaro hamkorlikni kengaytirish zarurati ham tadqiqotda asoslab berildi. OTM ichki auditorlarining Institute of Internal Auditors (IIA) hamda INTOSAI standartlari asosida malakasini oshirish, shuningdek, xalqaro Certified Internal Auditor (CIA) sertifikatlarini olishlarini rag'batlantirish tizimning xalqaro integratsiyasini kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, ichki audit xizmati OTMLar uchun shunchaki nazorat organi emas, balki muassasaning strategik maqsadlariga erishishini qo'llab-quvvatlovchi, moliyaviy xatarlarni kamaytiruvchi hamda boshqaruv samaradorligini oshiruvchi muhim institutsional mexanizm sifatida faoliyat yuritishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. "Davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmati to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida"gi 416-son qarori, 2022-yil-01-08. – <https://lex.uz/docs/6136910>.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. "Ichki audit xizmati xodimlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 280-son qarori, 2021-yil-05-05. – <https://lex.uz/ru/docs/-5410856>.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. "O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamentining Davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi hamda davlat organlari va tashkilotlarining ichki audit xizmatlari xodimlari malakasini sertifikatlash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 62-son qarori, 2023-yil-13-02. – <https://lex.uz/uz/docs/-6382777>.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. "Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy mustaqilligini bosqichma-bosqich ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4958-son qarori, 2021-yil-24-12.
5. A. E. Meliboyev (2025). Nodavlat oliy ta'lim muassasalari ichki auditi: Xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun takliflar. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies.

6. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti. Universitet tashkiliy tuzilmasi: "Ichki audit va moliyaviy nazorat bo'limi".
7. The Institute of Internal Auditors (2024). Global Internal Audit Standards (International Professional Practices Framework – IPPF). Lake Mary, FL.
8. INTOSAI (2019). INTOSAI P-10: Mexico Declaration on SAI Independence.
9. National Audit Office (2021). Audit and Risk Assurance in Higher Education Institutions. London: NAO Publications.
10. Association of College and University Auditors (2020). Best Practices for Internal Audit in Higher Education. Washington, DC.
11. Ministry of Education (2023). Audit Results of Private Universities and Financial Management Reporting. Seoul: MoE Reports.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
